

УДК: 78.036: 785.161

Каблова Тетяна Борисівна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри інструментально-виконавської
майстерності Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: 0000-0002-0954-8422

Цимбал Катерина Олександрівна,
старший викладач кафедри інструментально-
виконавської майстерності Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: 0000-0002-0196-3170

Цимбал Сергій Вікторович,
старший викладач кафедри інструментально-
виконавської майстерності Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: 0000-0003-3066-4169

ПРОЕКТ «SAX KOLO» СПЕЦИФІКА ВТІЛЕННЯ ТА ІСНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДЖАЗОВОЇ КУЛЬТУРИ

Мета роботи: аналіз стану сучасного мистецтва джазу крізь призму проекту «JazzKolo», зокрема його частину «Sax Kolo» як відображення культуропростору, що сприятиме визначенню саксофонної музики в дискурсі соціального стану культури епохи. **Методологія дослідження:** полягає в застосуванні компаративного, історико-логічного методів, а також емпіричних, загальнонаукових (аналіз, синтез) методів. **Наукова новизна:** В статті зроблено спробу проаналізувати сьогоденний стан мистецтва джазу, а також особливостей репертуарної політики виконавців. Окремо зроблено акцент на формуванні концепту проекту, а саме запису CD диску в зазначеному стилі та інструментальному викладі. **Висновки:** мистецтво джазу існує в просторі відповідної епохи та є концептуальним зображенням сучасних йому подій та настроїв в соціумі. Проект «Sax Kolo» завдяки репертуару та виконавцям є позиційно доступним людству та існує як значна складова формування сучасної української джазової культури.

Ключові слова: джаз, саксофонне мистецтво, проект «JazzKolo», «Sax Kolo»

Каблова Татьяна Борисовна, кандидат искусствоведения, доцент, заведующая кафедрой инструментально-исполнительского мастерства Института искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко; **Цимбал Екатерина Александровна**, старший преподаватель кафедры инструментально-исполнительского мастерства Института искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко; **Цимбал Сергей Викторович**, старший преподаватель кафедры инструментально-исполнительского мастерства Института искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко

Проект «Саксофон Коло»: специфика вхождения в контекст джазовой культуры.

Цель работы: проанализировать состояние современного джаза через призму проекта «JazzKolo», включая часть «Sax Kolo» как отражение культурного пространства. Данная часть будет способствовать определению саксофонной музыки в дискурсе социального состояния эпохи культуры. **Методология исследования:** применялись сравнительные, историко-логические методы, а также эмпирические, общенаучные (анализ, синтез) методы. **Научная новизна.** В статье предпринята попытка проанализировать современное состояние джазового искусства, а также особенности репертуарной политики исполнителей. Упор делается на формирование концепции проекта, а именно на запись компакт-диска в определенном стиле и инструментальном вопрошении. **Выводы:** искусство джаза существует в пространстве соответствующей эпохи и является концептуальным представлением современных событий и настроений в обществе. Благодаря репертуару и исполнителям, проект Sax Kolo позиционно доступен человечеству и является важным компонентом формирования современной украинской джазовой культуры.

Ключевые слова: джаз, саксофонное искусство, проект «JazzKolo», «Sax Kolo»

Kablova Tetiana, PhD in Arts, associate professor, Head of the chair of Instrumental and Performing Skills, Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University; Tsybal Kateryna, Senior Lecturer, Chair of Instrumental and Performing Skills, Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University; Tsybal Serhiy, Senior Lecturer, Chair of Instrumental and Performing Skills, Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University

Sax Kolo project: specifics and understanding of the context of jazz culture

Purpose of the article is to analyze the state of contemporary jazz through the lens of the "JazzKolo" project, including part of "Sax Kolo" as a reflection of cultural space, which will contribute to the definition of saxophone music in the discourse of the social state of the era culture. **Methodology:** is to apply comparative, historical-logical methods, as well as

empirical, general scientific (analysis, synthesis) methods. **Scientific novelty:** The article attempts to analyze the current state of jazz art, as well as the peculiarities of the repertoire policy of performers. Emphasis is placed on the formation of the concept of the project, namely the recording of a CD. **Conclusions.** So, there are several festivals, concerts, and competitions among contemporary projects dedicated to the art of jazz. There is an individual recording of individual artists. But the JazzKolo project and its attempt to create a particular anthology of jazz art through CDs and DVDs attempt to speak about the discourse of the performing tradition in Ukraine. Immersion in the performing personalities of the present, their activities make it possible to determine the primary vectors for the development of contemporary musical art, to characterize the cultural paradigm of the era. Part of this project, Sax Kolo today, is a unique collection of popular, original and classic jazz examples, and the level of performers allows you to claim one of the significant places of the Ukrainian jazz school in the context of the contemporary music space. The art of jazz exists in the space of the relevant era and is a conceptual representation of contemporary events and moods in society.

Key words: jazz, saxophone art, project «JazzKolo», «Sax Kolo».

Серед досліджень, що присвячені музичному мистецтву, питома вага належить роботам, що висвітлюють діяльність сучасних митців. Це пояснюється тим, що українське музичне мистецтво тільки переходить в стан опанування своїх специфічних рис, визначенню типологічних ознак з позиції культурореґіоники, вивченню самобутності української композиторської та виконавської школи. Музична культура ХХ століття представляється складним і багатограним явищем, яке в епоху глобалізації зазнало істотних змін і трансформації. Її специфіка проявляється в динамічному розвитку (від початку століття до межі ХХ-ХХІ століть) на основі техніко-інноваційних досягнень, в складній взаємодії традицій і новацій, які передбачають співвідношення стійких типологічних ознак з процесуальністю буття. Діалектика традиційного та новаторського в музичній культурі ХХ століття здійснюється в активному зростанні інноваційних компонентів, що базуються на поєднанні технічних засобів і елементів медіакультури з творчістю, що ведуть до поступового оновлення музичного мислення, складу звукового середовища, специфіки музичної діяльності. В таких умовах провідне значення отримують явища, що здатні демонструвати плюралістичність часу, тобто поєднанням множинності різних поглядів на існуючу компоненту культуропростору. Зазначене сприяє формулюванню мети, а саме визначення подібного явища, та його аналіз в контексті культуропростору його існування. В контексті даного дослідження таким явищем вбачається проект «JazzKolo», що втілюється у низки записів, зокрема саксофонної джазової музики в її різноманітних проявах.

Завданнями статті буде визначення особливосте контексту існування проекту «JazzKolo» в соціокультурних умовах сьогодення, дослідити специфічні риси функціонування проекту в сучасному дискурсі, охарактеризувати виконавський стиль учасників проекту.

Аналіз досліджень. Слід зазначити, що досліджень присвячених вивченню джазу переважна більшість знаходиться у галузі вивчення цього стилю та напрямку як феномену соціокультурної дійсності в контексті ХХ століття. Серед таких авторів слід назвати М. Бялік, Ю. Малишев, А. Чернов, Г. Шнеєрсон, роботи зазначених дослідників розглядали джаз як різновид естрадно-масової, легкої музики. Опозиційну до них позицію займали В. Мисовський та В. Фейертаг, що вбачали в джазі серйозну культуру, що відображає тенденції народної творчості. Найбільш повноцінним на сьогодні є дослідження Олени Супрун, яка вивчає джаз як підґрунтя для діалогу сучасності з класичними проявами у мистецтві джазу, досліджує специфіку функціонування джазу та його особливості втілення. Також Вартим є зазначити окремі розвідки Ю. Дяченка (акордеоне джазове мистецтво), О. Лігус (дискурс розвитку) та В. Романка (аспекти історії та соціології джазу). При всьому різновекторному підході до вивчення мистецтва джазу, на сьогодні не виявлено досліджень, що висвітлюють саме проект «JazzKolo».

В сучасному просторі культури існує ряд проектів, що присвячені реалізації джазового мистецтва. Серед них переважно це заходи фестивального типу, де є можливість наживо продемонструвати рівень виконавської культури, зазначити основні напрямки розвитку джазу, побудувати діалог як на всеукраїнському так й міжнародному рівні. Водночас виникає потреба більш сталого підходу, де будуть поєднані й зафіксовані існуючі в Україні на сьогодні основні складові джазової культури. Проект «JazzKolo» створений для підтримки українського джазу, спрямований на об'єднання музикантів та розвиток української імпровізаційної музики. До проекту запрошуються кращі сили музичної еліти країни, утворюється новий, несподіваний, цікавий музичний продукт, який фіксується на аудіо та відео та складає архів вітчизняної джазової музики. Засновником та керівником цього проекту є відомий в Україні та за її межами джазовий музикант – бас-гітарист, композитор, аранжувальник, Заслужений артист України – Ігор Закус. Сам він відомий в Україні завдяки своїй виконавській організаційній та просвітницькій діяльності саме в галузі мистецтва джазу. Виконавець працює в стилях jazz, funk, fusion, pop. А перший гурт Fest, який він організував у Львові й визначив специфіку майбутнього довготривалого проекту «Коло друзів», подібну до цієї назви носив й записаний альбом гурт «Fest», а саме в 1999 році «У колі друзів». Ігор Закус співпрацював з Оксаною Білозір, Таїсією Повалій, Іриною Білик, гуртом ВІА Гра.

У лютому 2007 року Закус став художнім керівником і співзасновником успішного проекту «JazzKolo». «JazzKolo» є втіленням низки живих концертів, записів компакт-дисків і DVD-дисків. Тобто

створення певної історії розвитку джазу, що зафіксована на цифрових носіях. Як стверджує сам засновник проекту, проект «JazzKolo» - концерти українських джазових виконавців, які записують на аудіо- та відеоносії. Український джаз на DVD – це вперше в Україні, й це дійсно є значною підтримкою української музики.

Результатом довготривалої роботи стало наступне: з вересня 2017 року по червень 2018 року проектом «JazzKolo» проведено 5 міжнародних музичних проектів, в яких музиканти з Польщі, Австрії, Німеччини, Куби та Угорщини грали свою авторську імпровізаційну музику разом з українськими музикантами. Також з метою покращення обізнаності молоді саме в галузі джазового мистецтва в рамках проекту «JazzKolo» проведено 11 джазових всеукраїнських конкурсів молодих виконавців.

Ігор Закуса є представником українського джазового виконавства в міжнародних джазових проектах за участі зіркових європейських джазменів в Україні та за кордоном. Бере участь у записах таких відомих виконавців як Юлія Роми ("Heartbeats") та Наталія Лебедева "Paints" (2006) і "Medium Cool" (2008).

В межах даної роботи хотілося б більш ретельно висвітлити значення саксофонної музики в контексті проекту, а саме записаний CD «Sax Kolo».

Даний запис створено та випущено у 2009 році, як антологію сучасної української джазової музики, яку виконують провідні українські музиканти різних напрямків та стилів. Усього диск містить 15 композицій, які не поєднані між собою та мають скоріше контрастну форму

Головною метою запису було фіксація дискурсу мистецтва джазу у виконанні на саксофоні. Розподіл музичних творів за часом виконання розподіляється таким чином: 1995 (1 композиція), 1999 (1 композиція), 2001 (1 композиція), 2004 (1 композиція), 2005 (4 композиції), 2006 (3 композиції), 2007 (2 композиції), 2008 (2 композиції).

Виконавцями стала велика кількість музикантів, що створили певну компіляцію підходів до джазу ХХ-початку ХХІ століття. В межах даної роботи доречно назвати їх імена: Юрій Василевич, Дмитро Александров (Бобін), Олександр Рукомойников, Сергій Цимбал, Ігор Чернов, Ігор Рудий, Артем Менделенко, Ігор Дяченко, Максим Кочетов, Богдан Гуменюк, Віталій Іванов, Іван Бондарев, Юрій Яремчук, Зеновій Ковпак, Дмитро Маркітантов.

Слід зазначити, що це солісти окрім яких є, власне, й повний склад ансамблю, що забезпечує запис. Доречним буде охарактеризувати склад ансамблів. Переважна більшість складається з типового інструментального складу, де окрім соло саксофона присутні клавішні (або фортепіано), контрабас та ударні (в окремих випадках додатково виписана партія барабанів). Цікавим є той факт, що тільки дві композиції виконуються малим складом, а саме саксофон та клавішні: Іван Бондарев – композиція «Муха» (І. Бондарев), 2006 року де І.Бондарев – партія саксофон Ю. Шепета – партія клавішних та Дмитро Маркітантов – композиція «Пелюстки» (Р. Таунер), 1999 року де Д. Маркітантов – партія саксофон, а Сергій Давидов – партія клавішних.

Вбачається це в першу чергу з потребою підсилити значення саксофону саме в дискурсі розвитку мистецтва джазу відповідно до загального культурообігу. Використовують таку малу ансамблеву групу саме ті артисти, що мають перш за все сценічну концертну діяльність.

Іван Бондарев відомий саксофоніст, чия концертна діяльність розпочинається з перемоги на всеросійському конкурсі джазових виконавців Кіма Назаретова всеукраїнському конкурсі «Додж», гран-прі якого він взяв у 1999 році. брав участь у записі пісень, мюзиклів, саундтреків до фільмів, співпрацював з такими артистами як Іван Дорн, Топу Guetgero (зірка американської поп-джазової сцени), Океан Ельзи, ТНМК, Green Gray, Pianoboy, Джамала, Гайтана, Dj Lutique, Світлана Лобода, The Maneken, група Unity, група lion Heart, Karl Frierson (De Phazz), Андрій Хвильнюк (Бумбокс), Alloise, Потап і Настя Каменських, Тимур Родригез, Віктор Павлик, Гарік Кричевський, Ані Лорак, Руслана, Віталій Козловський, Тіна Кароль, Євген Литвинович і багато ін. На його рахунок участь в таких телепроектах як X-Factor (3,4,5,6,7 сезони), Телезірка-суперзірка, Народна зірка. Проекти dj Pasha (Павло Шилько) Tribute to Queen, Tribute to M. Jackson, Tribute to Beatles, Tribute to Nirvana, Tribute to Depeche Mode, Діви, Tru-la-la.

Щодо Дмитра Маркітантова, то він має премію «найкращий соліст» на джазовому конкурсі Young Energy в Бремені, спільно з піаністом Романом Бабіком переміг на Folkwang, з групою Matovs Garage на Jazzwerkruhr Preis тощо.

В контексті розвитку мистецтва джазу та формуванні української школи джазу слід системно зупинитися на артистах, чії записи увійшли до зазначеного проекту, та які сьогодні окрім сценічної мають й педагогічну діяльність. Одним з таких є Василевич Юрій Володимирович Заслужений артист України, Лауреат премії імені Миколи Лисенка. Він вже значну кількість років працює в Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського, де й був ініціатором створення класу Саксофону та Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. Слід зазначити, що учні Ю.Василевича демонструють рівноцінно високі досягнення як в академічному мистецтві гри на саксофоні так й в джазовому. Також слід зазначити що Юрій Володимирович є засновник та керівник Київського квартету саксофоністів «Kiev Saxophone Quartet», концертні виступи у філармоніях України (Житомир, Івано-Франківськ, Київ, Львів, Суми, Харків, Хмельницький). Гастрольні виступи в Японії, Німеччині, Франції,

Бельгії, Канаді, Греції та інших країнах. Дослідження концертної діяльності даного квартету заслуговують окремого дослідження.

Також до плеяди виконавців-педагогів слід віднести Сергія Вікторовича Цимбала. Він окрім власної концертної діяльності сьогодні яскраво впроваджує джазові тенденції саме в контексті мистецької освіти. Цей виконавець, педагог, аранжувальник, композитор працює в Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. Його ансамбль саксофоністів S-club, де студенти володіють навичками естрадного виконавства в джазовому мистецтві існує вже на межі перформенсу чи театрального дійства й можливо наступним етапом буде створення джаз-театру.

Окрім зазначеного ансамблю є засновник, виконавець та художній керівник кількох музичних колективів: джаз-квінтет «GoodDoc», «JodyModly-гурт», дует «SaGa», поп-джаз тріо «Aelita-band», латін-джаз гурт «Los Amigos», естрадний оркестр «Brightband».

Говорячи про особливості джазового виконавства, слід зазначити й специфіку репертуару, який увійшов до запису зазначеного диску.

Він складається з різноманітних творів що є основою джазової полі стилістики. Серед них можна виокремити такі складові: популярні, класичні джазові композиції, обробки академічних зразків та, безсумнівно, авторські твори самих учасників проекту. Розглянемо детальніше.

Найяскравішим прикладом популярної пісні є *Besame mucho* (С. Веласкес),. Записана у виконанні Сергія Цимбала (саксафон) та джаз ансамблю, що складається з наступних виконавців: Іван Давиденко - родоське фортепіано, Анатолій Плотніков – бас, Олександр Береговський – ударні. Слід зазначити, що даний твір написаний у формі кубинського болеро й має достатньо конкретну усталену класичну форму. В обробці даного ансамблю він набуває рис більш інструментального твору, підсилюється джазові інтонації через ритмічний малюнок та перенесення акцентів.

Серед авторських творів слід зазначити композицію «Солодкі пальчики» (Ю. Шепета). Виконує Ігор Рудий (саксафон) та ансамбль у складі Юрія Шепета (клавішні), Сергія Овсяннікова (гітара), Ігора Закуса (бас). Автором цієї композиції є клавішник гурту. Безпосередньо соліст – І.Рудий, Заслужений артист України, композитор, володар гран-прі і призу глядацьких симпатій на фестивалі Music World, Італія, 2002р. Володар неофіційного титулу "Золотий саксофон України", з 1999р. Артист-соліст Національної Радіокомпанії України "Радіобенд Олександра Фокіна". Цікавим є той факт, що саме цей виконавець став учасником першого українського мюзиклу «Екватор».

Отже, серед сучасних проектів, що присвячені мистецтву джазу існує ціла низка фестивалів, концертних заходів, конкурсних. Існує індивідуальний запис окремих виконавців. Але проект «JazzKolo» та його спроба зробити певну антологію мистецтва джазового мистецтва через CD та DVD запис дійсно дозволяють говорити про дискурс виконавської традиції на теренах України. Занурення в виконавські персоналії сучасності, їх діяльності дозволяють визначити основні вектори розвитку сучасного музичного мистецтва, охарактеризувати культурну парадигму епохи. Частина цього проекту «Sax Kolo» на сьогодні постає унікальним зібранням популярних, авторських та класичних джазових прикладів, а рівень виконавців дозволяє стверджувати одне з значних місць української джазової школи в контексті сучасного музичного простору.

Література

1. Безпала С. Сучасний рівень осмислення українського джазу. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2014, вип. 33. С. 339-346.
2. Дяченко Ю. Естрадно-джазовий напрям баянно-акордеонного мистецтва ХХ-початку ХХІ століття: композиторські та виконавські виміри. URL: http://num.kharkiv.ua/share/pdf/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%94%D1%8F%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%AE.pdf
3. Лігус В. О., Лігус О.М. Шляхи розвитку вітчизняної джазології. Молодий вчений. 2018. №1. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/154.pdf>
4. Малишев Ю. Про музику «легку» і «серйозну». Київ: держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури Урсп, 1961. 134 с.
5. Супрун О. Культурологічні параметри джазового мистецтва. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2013., вип. 19(1). С. 102-105

References

1. Bezpala S.(2014). Nowadays osvensmyslennya Ukrainian jazz. Actual problems of history, theory and practice of art culture. [Ukrainian]
2. Dyachenko Yu. (2017). Pop and jazz direction of the accordion-accordion art of the XX-beginning of XXI centuries: composer and performance dimensions. [Ukrainian]
3. Ligus V, Ligus O. (2018). Ways of development of national jazzology. Young scientist. [Ukrainian]
4. Malyshev Y. (1961). About music "light" and "serious". Kyiv: state. ed. of Fine Arts and Music Literature [Russia]
5. Suprun O. (2013). Cultural parameters of jazz art. Ukrainian culture: past, present, ways of development. [Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 09.10.2019 р.